SERVICEPUNT
DUURZAME ENERGIE

Warmtetarieven

Invloed van kavelgrootte en gemeentelijke speelruimte voor tariefdifferentiatie

Oktober 2026

SERVICEPUNT
DUURZAME ENERGIE

Een samenwerking van:

Haskoning Enhancing Society Together
FAKTON ENERGY
EMMA
CE Delft Committed to the Environment

Het Servicepunt Duurzame Energie werkt in opdracht van Provincie Noord-Holland en is onderdeel van de Energieregio Noord-Holland

Provincie Noord-Holland
ENERGIE REGIO NOORD HOLLAND

Inhoudsopgave

1. Inleiding **5**

2. Context van warmtenetten en tariefstructuur **8**

3. Voor- en nadelen van differentiatie en socialisatie van warmtetarieven **15**

4. Invloed van kavel keuze op de tarieven **19**

5. Mogelijkheden voor tariefdifferentiatie binnen één warmtekavel **23**

6. Andere ideeën om betaalbaarheid voor eindgebruikers te vergroten **27**

7. Conclusies **31**

SERVICEPUNT DUURZAME ENERGIE

Een samenwerking van:

Haskoning Enhancing Society Together · FAKTON ENERGY · EMMA · CE Delft Committed to the Environment

Het Servicepunt Duurzame Energie werkt in Opdracht van Provincie Noord-Holland en is onderdeel van de Energieregio Noord-Holland

Provincie Noord-Holland · ENERGIE REGIO NOORD HOLLAND

1. Inleiding

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

Grote rol voor gemeenten in ontwikkeling warmtenetten

Gemeenten hebben een steeds grotere rol in de ontwikkeling van warmtenetten. Zo beslissen gemeenten waar een warmtekavel komt en richten steeds meer gemeenten een gemeentelijk warmtebedrijf op. Hierbij moeten gemeenten keuzes maken over de inrichting van warmtekavels, wat gevolgen heeft voor de tarieven voor eindgebruikers.

Van gasreferentie naar kostengebaseerde tarieven

Dit gebeurt in de context van een veranderend landelijk kader. Momenteel zijn de maxima van warmtetarieven gekoppeld aan de gemiddelde kosten die een huishouden met een gasgestookte cv-ketel moet betalen voor verwarming en warm tapwater (de zogenoemde gasreferentie of het 'niet meer dan anders principe').[1] Dit verandert met de nieuwe warmtewet (Wet collectieve warmte - Wcw), die stuurt op kostengebaseerde tarieven.

Kavelgrootte en differentiatiemogelijkheden

In de praktijk ontstaan verschillen in kosten van warmtenetten tussen gebieden en gebouwen, bijvoorbeeld door dichtheid, bronkeuze of bestaande infrastructuur. Bij het aanwijzen van een warmtekavel staan gemeenten voor een keuze: is het wenselijk om recht te doen aan deze kostenverschillen door een klein kavel aan te wijzen, of moeten verschillen in tarieven juist beperkt worden door de kosten over een groter gebied te verdelen (socialiseren)? En welke mogelijkheden hebben gemeenten om binnen een kavel warmtetarieven te differentiëren?

Deze keuzes raken aan zaken als betaalbaarheid, rechtvaardigheid, uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid, maar ook aan juridische mogelijkheden en beperkingen.

1.2 Doel

Met dit document willen we gemeenten inzicht geven in:

- de voor- en nadelen met betrekking tot warmtetarieven van het aanwijzen van één of meerdere kavels;
- de mate waarin tariefdifferentiatie mogelijk is binnen een kavel;
- welke overwegingen relevant zijn bij het maken van een keuze.

1.3 Methode

Om te komen tot dit kennisdocument hebben we verschillende websites, documenten en presentaties over de Wet collectieve warmte (Wcw) en de veranderende tariefregulering geraadpleegd. Ook hebben we interviews gehouden met warmte-/energiebedrijven (HVC, Alliander) en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Het doel van deze interviews was om

[1] Maximumtarieven warmte in 2025: variabel tarief omlaag, vaste kosten bijna gelijk | ACM

kennishiaten uit de bureaustudie in te vullen en dieper in te gaan op de overwegingen en dilemma's bij het al dan niet differentiëren van warmtetarieven en het op een rechtvaardige manier verdelen van kosten.

1.4 Leeswijzer

Dit document is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 beschrijft de relevante ontwikkelingen in wetgeving met betrekking tot de tariefstructuur van warmtenetten.
- Hoofdstuk 3 gaat in op de voor- en nadelen van kostendifferentiatie en socialisatie.
- Hoofdstuk 4 bespreekt de redenen, met het oog op warmtetarieven, om één groot kavel dan wel meerdere warmtekavels aan te wijzen.
- In Hoofdstuk 5 gaan we in op de mogelijkheden voor tariefdifferentiatie binnen een warmtekavel.
- In Hoofdstuk 6 presenteren we ontwikkelingen en ideeën die bijdragen aan de betaalbaarheid van warmtenetten.
- Hoofdstuk 7 presenteert onze conclusies en aanbevelingen.

Let op: de warmtewetgeving, en met name de tariefregulering, is nog in ontwikkeling. Dit document is geschreven op basis van de kennis en stand van zaken in de zomer van 2026.

2. Context van warmtenetten en tariefstructuur

2. Context van warmtenetten en tariefstructuur

2.1 Proces om tot een warmtenet te komen

Om een warmtenet te realiseren is meer nodig dan alleen een gunstige businesscase. In deze paragraaf beschrijven we de stappen die gemeenten moeten doorlopen om tot een warmtenet te komen.

Van transitievisie warmte naar warmteprogramma

De eerste stap is gezet met de gemeentelijke transitievisie warmte (TVW), die uiterlijk in 2021 moest zijn vastgesteld. In de TVW staat in welke gebieden de gemeente aan de slag gaat met verduurzaming en/of het aardgasvrij maken van gebouwen. In 2027 moet deze visie geactualiseerd zijn in het verplichte warmteprogramma onder de Omgevingswet. In het warmteprogramma bepaalt de gemeente welke gebieden in aanmerking komen voor een aardgasvrij alternatief (bijvoorbeeld een collectieve warmteoplossing) en op welk moment deze in beeld komt als alternatief voor aardgas.

Aanwijsbevoegdheid

Gemeenten krijgen meer regie over de overgang van aardgas naar duurzame warmte met de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw).[2] [3] Deze wet voegt aan de Omgevingswet, Gaswet en Warmtewet instrumenten toe waardoor gemeenten (lokale) regels kunnen opstellen. Onderdeel van de Wgiw is de aanwijsbevoegdheid waarmee de gemeente gebieden kan aanwijzen waar het aardgastransport op termijn eindigt. In het warmteprogramma benoemt de gemeente de locaties waar zij in de komende periode overweegt de aanwijsbevoegdheid in te zetten.[4] [5]

Definitieve keuze in uitvoeringsplan

In het uitvoeringsplan dat per gebied wordt opgesteld volgt de definitieve keuze. Gemeenten zullen buurt voor buurt een proces moeten doorlopen met bewoners, gebouweigenaren en andere lokale stakeholders waarin de afweging wordt gemaakt over wat het beste warmtealternatief is en wanneer gebouwen niet langer met aardgas worden verwarmd. Als richtlijn wordt acht jaar gehanteerd als redelijke termijn tussen deze keuze en het stopzetten van het aardgastransport.[6]

Aanwijzen warmtekavel en warmtebedrijf

Wanneer duidelijk is waar en wanneer een warmtenet gerealiseerd kan worden, volgt de “hoe”-vraag. De Wet collectieve warmte regelt de aanwijzing van het warmtebedrijf, de tarieven en governance. Uit het eerdere proces heeft de gemeente inzicht in voor welke buurt of meerdere buurten een collectief

[2] https://wetten.overheid.nl/BWBR0050586/2025-02-12. De inwerkingtreding van de Energiewet heeft naar verwachting beperkte gevolgen voor de toepassing van de Wgiw. De Wgiw blijft als zelfstandige wet bestaan en regelt voornamelijk wijzigingen in de Omgevingswet. Reeds genomen besluiten en vastgestelde warmteprogramma's behouden daarbij hun rechtsgeldigheid.
[3] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2024-406.html *(Behandeld dossier 36378, identifier stb-2024-406)*
[4] https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/36387_wet_gemeentelijke *(Kamerstuk 36387)*
[5] https://www.nplw.nl/wet-en-regelgeving/wet-gemeentelijke-instrumenten-warmtetransitie-wgiw
[6] https://vng.nl/sites/default/files/2023-09/20230912-brief-parlement-vng-inbreng-verslag-wgiw-14-september.pdf

warmtenet kansrijk is. Op basis hiervan bepaalt de gemeente een warmtekavel, waarbinnen één warmtebedrijf wordt aangewezen. Een warmtekavel omvat een warmtesysteem dat functioneert als één collectief warmtesysteem. Het gebied hoeft niet aaneengesloten te zijn.[7]

Bij grotere warmtekavels (meer dan 1.500 aansluitingen) moet meer dan 50% van de aandelen van het warmtebedrijf in handen zijn van één of meerdere publieke partijen. Een publieke partij is een partij waarbij de aandelen direct of indirect berusten bij de staat, een provincie, gemeente of ander openbaar lichaam.[8] Binnen het warmtekavel en onder de regels van de Wcw wordt het warmtenet nader uitgewerkt. Het definitieve aansluitgebied van het warmtenet wordt bepaald en de tarieven worden besloten. Ook is het voor het warmtebedrijf niet verplicht om alle gebouwen binnen het kavel aan te sluiten op een warmtenet. Voor deze gebouwen moet wel een alternatief aangeboden worden.

[7] Warmtenetwerk (2026) Kennissessie Wcw https://drive.google.com/file/d/1NZfVd-n3LWZjeK92PcHhpk9tb9Lvzy1B/view
[8] NPLW (2025) Handreiking oprichting warmtebedrijf voor gemeenten

Kleine collectieve warmtesystemen en warmtegemeenschappen
Kleine collectieve warmtesystemen (<1.500 aansluitingen) binnen een warmtekavel, bijvoorbeeld bij appartementencomplexen of zorginstellingen, vallen in principe onder de Wcw, maar kunnen onder voorwaarden een ontheffing krijgen. Het doel hiervan is om de transitie te versnellen en te voorkomen dat kleinschalige initiatieven worden geconfronteerd met disproportionele verplichtingen. Voor deze systemen geldt een lichter regime. Zo hoeft er geen uitgewerkt kavelplan te zijn.[9] Bij kleine collectieven buiten een warmtekavel geldt een vrijstellingsregeling (met meldplicht).[10] Bij kleine collectieven binnen een warmtekavel kan de gemeente volstaan met het afgeven van een ontheffing voor het verbod op het leveren en transporteren van warmte.

Ook warmtegemeenschappen krijgen een plek in de Wcw. Een Warmtegemeenschap is neen collectief warmtebedrijf waarvan het eigendom en zeggenschap primair bij de eindgebruikers van het warmtesysteem, zoals bewoners en bedrijven[11]. De warmtegemeenschap vormt daarna een derde organisatiemodel naast:

1. Publieke warmtebedrijven;
2. Private warmtebedrijven;
3. Warmtegemeenschappen.

In de Wcw staat onder welke voorwaarden zij als warmtebedrijf kunnen optreden. Daarbij gaat het onder meer om democratische zeggenschap, lokale verankering en een niet-commercieel karakter. Warmtegemeenschappen kunnen aangewezen worden voor een warmtekavel maar ze zullen veelal onder het regime van kleine collectieve warmtesystemen vallen.

Van warmtekavel naar uitgewerkt kavelplan

Een warmtekavel kan gebieden bevatten waar uiteindelijk géén collectief warmtesysteem komt. Dit wordt pas later besloten, in het *uitgewerkte kavelplan*. Het uitgewerkte kavelplan wordt door het warmtebedrijf opgesteld en moet worden vastgesteld door het college van B&W.[12]

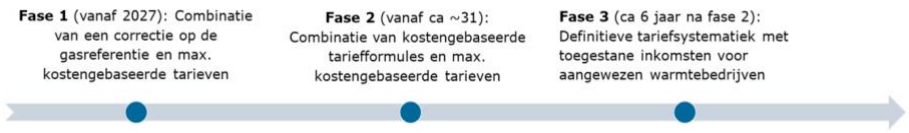
2.2 Ontwikkelingen in tariefstructuur warmtenetten

Gefaseerde overgang naar kostengebaseerde warmtetarieven

De Autoriteit Consument & Markt (ACM) stelt maximale warmtetarieven vast om warmteverbruikers te beschermen tegen onredelijk hoge tarieven. Momenteel zijn deze maximumtarieven gekoppeld aan gemiddelde kosten die een huishouden met een gasgestookte cv-ketel moet betalen voor verwarming en

[9] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2026-10.html (Artikel 13.24)
[10] Warmtekavel vaststellen | NPLW
[11] https://energiesamen.document360.io/docs/de-warmtegemeenschap-in-de-wet-collectieve-warmte-1
[12] https://www.nplw.nl/regierol/gemeentelijk-planproces

warm tapwater (de zogenoemde gasreferentie of het ‘niet meer dan anders principe’).[13] Met de Wet collectieve warmte (Wcw) wordt toegewerkt naar een systeem van kostengebaseerde tarieven, waarbij de werkelijke en efficiënte kosten van het warmtenet leidend worden. Deze overgang verloopt gefaseerd, zie figuur 1. Daardoor is in de komende jaren sprake van een tussensituatie waarin bestaande maximumtarieven nog doorwerken, terwijl tegelijkertijd wordt voorbereid op een kostengebaseerde tariefregulering.



Figuur 1. De fases van de tariefregulering volgens de Wet collectieve warmte (Wcw).[14]

De Wcw kent drie fasen bij de kanteling naar kostprijs-plus[15] [16]:

1. De huidige situatie met maximale tarieven op basis van gemiddelde kosten voor bewoner-eigenaren met een gasgestookte cv-ketel. De koppeling aan de aardgasprijs wordt op enkele punten gecorrigeerd;
2. De overgang tussen de eerste en derde fase. In deze fase stelt de ACM de tarieven voor grote collectieve systemen vast op basis van de efficiënte kosten per kavel;
3. In de derde fase worden de tarieven voor grote collectieve systemen bepaald op basis van de toegestane inkomsten (gebaseerd op werkelijke kosten bij een redelijk rendement en uitgaande van efficiënte bedrijfsvoering).

Kleine collectieve warmtesystemen: kostengebaseerd referentietarief

De ACM stelt voor om voor kleine collectieve warmtesystemen te gaan werken met een kostengebaseerd referentietarief, omdat zij kostengebaseerde tarieven per warmtenet niet haalbaar en uitvoerbaar acht.[17] Dit referentietarief wordt op het moment van schrijven uitgewerkt en besproken met de sector.[18]

Stand van zaken invoering kostengebaseerde tarieven

In 2025 hebben de Tweede en Eerste Kamer ingestemd met de Wcw. In januari 2026 is ook het Besluit collectieve warmte (Bcw) gepubliceerd. De Wcw zal naar verwachting in werking treden op 1 januari 2027. De Tweede Kamer heeft gevraagd om binnen vier jaar na inwerkingtreding van de Wcw de kostengebaseerde tarieven fase 2 in te voeren.[19] Het kabinet acht dit haalbaar. De uitwerking van tariefregulering in het Bcw en tarieflimiet zal naar verwachting

[13] https://www.acm.nl/nl/publicaties/maximumtarieven-warmte-2025-variabel-tarief-omlaag-vaste-kosten-bijna-gelijk
[14] Warmtenetwerk (28-1-2026) Kennissessie Wcw https://drive.google.com/file/d/1NZfVd-n3LWZjeK92PcHhpk9tb9Lvzy1B/view
[15] Wcw in startblokken, kostprijs-plus wel vertraagd – Atriensis
[16] ACM publiceert routekaart voorbereidingen Wet collectieve warmte | ACM
[17] Presentatie ACM bij technische briefing tariefregulering WCW en https://open.overheid.nl/documenten/caf2c04a-8dad-48a3-92ad-d3416bd790f2/file
[18] Regels omtrent productie, transport en levering van warmte (Wet collectieve warmte) | Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zie ook: Presentatie ACM bij technische briefing tariefregulering WCW
[19] Regels omtrent productie, transport en levering van warmte (Wet collectieve warmte) | Tweede Kamer der Staten-Generaal

in 2027 aan de Kamer worden aangeboden.[20] De Tweede Kamer beslist vervolgens of fase 2 van de tariefregulering doorgaat. Het kabinet geeft aan alleen over te stappen naar kostengebaseerde tarieven als de relatieve betaalbaarheid voor gebruikers landelijk voldoende is geborgd.[21]

Overgangsrecht moet zorgen voor continuïteit voor bestaande warmtebedrijven en gebruikers

Bestaande warmtenetten en contracten worden in beginsel gerespecteerd bij de overgang naar nieuwe wetgeving en tariefregulering. Tegelijkertijd is ook in de wet vastgelegd dat bestaande situaties uiteindelijk moeten ingroeien naar het nieuwe stelsel, inclusief aangescherpte tariefregulering.[22]

2.3 Kostencomponenten tariefstructuur warmtenetten

De tariefstructuur van warmtenetten bestaat in de basis uit drie componenten:

- Een eenmalige aansluitbijdrage (BAK);
- Vaste kosten;
- Een variabel tarief.

Deze drie componenten zijn van invloed op de uiteindelijke kosten van warmtegebruikers. Daarnaast zijn er subsidies die invloed hebben op de uiteindelijke tariefhoogte voor warmtenetgebruikers. Er zijn aparte tarieven voor aansluitingen tot 100 kW en tarieven die gelden voor verhuurders en verenigingen van eigenaars (VvE's) die warmte doorleveren via een centrale aansluiting van meer dan 100 kW.

Eenmalige aansluitbijdrage

De bijdrage aansluitkosten (BAK) is de bijdrage die een eigenaar betaalt bij aansluiting op het warmtenet. De BAK kan gezien worden als een vergoeding voor de kosten van aansluiting en infrastructuur tot aan de woning.[23] De hoogte van de BAK is niet alleen afhankelijk van de technische aansluiting zelf, maar ook van de gekozen afbakening tussen kosten van het warmtebedrijf en kosten die als inpandige kosten bij de gebouweigenaar worden gelegd.

Vaste kosten

De vaste leveringskosten betreffen de jaarlijkse, gebruiksonafhankelijke kosten van het warmtenet. Hieronder vallen onder meer de kosten voor beheer en onderhoud van het warmtenet (vastrecht), de huur van de afleverset en het meten van het warmteverbruik. Het maximale ACM-tarief voor de huur van een afleverset is momenteel gebaseerd op een afleverset met een vermogen van 25 kW.

Variabel tarief

Het variabele tarief is het gebruiksafhankelijke deel van de warmtenota en wordt doorgaans uitgedrukt in euro per gigajoule (€/GJ). Het variabele tarief hangt

[20] Regels omtrent productie, transport en levering van warmte (Wet collectieve warmte) | Tweede Kamer der Staten-Generaal
[21] ACM publiceert routekaart voorbereidingen Wet collectieve warmte | ACM
[22] Laatste stand van zaken toegelicht tijdens Kennissessie Wcw - Stichting Warmtenetwerk
[23] De maximale aansluittarieven van de ACM zijn inclusief 25 meter leiding. Voor elke meter meer geldt een meerprijs.

samen met het daadwerkelijke warmteverbruik van de afnemer: wie meer warmte gebruikt, betaalt meer.

Verhouding tussen componenten

De verhouding tussen het vaste en variabele tarief bepaalt hoe de totale kosten worden verdeeld over gebruikers. In de huidige praktijk bestaat het warmtetarief uit een combinatie van een vast en een variabel deel, waarbij alle afnemers binnen een warmtenet doorgaans dezelfde tarieven betalen. Bij een gemiddeld verbruik van 35 GJ[24], vormen de vaste kosten ruim een derde van de warmterekening).[25] Met de overgang naar kostengebaseerde tarieven ontstaat meer ruimte om deze verhouding aan te passen aan de kenmerken van een specifiek warmtenet of warmtekavel.

Verdeling kosten tussen huurder en verhuurder

De overstap naar een warmtenet kan de verdeling van kosten tussen huurder en verhuurder veranderen ten opzichte van de situatie met een gasketel, doordat vaste kosten die eerst bij de eigenaar lagen (afschrijving en onderhoud van de gasketel), deels via het vaste warmtetarief bij de gebruiker terechtkomen. De Wcw maakt het mogelijk om een onderscheid te maken tussen warmtekosten voor verbruikers en de kosten voor de eigenaar van de woning. Bij kopers is dat dezelfde persoon, maar bij huurders niet. In de nieuwe wet kan geregeld worden dat de verhuurder een deel van de vaste kosten voor warmte betaalt. In het concept-Bcw[26] staat dat meetkosten bij de huurder horen, de kosten voor de afleverset bij de verhuurder en vastrecht gesplitst moet worden naar een eigenaren- versus een huurdersdeel. Hierdoor zijn de jaarlijkse vaste lasten voor huurders niet hoger dan bij een gasgestookte combiketel met een verbruik vanaf 500 m^3 per jaar.[27]

Relevante subsidies

Voor de betaalbaarheid van collectieve warmte zijn verschillende subsidieregelingen relevant. Deze subsidies grijpen aan op verschillende delen van de kostenketen. Voor eigenaar-bewoners is vooral de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) relevant voor kosten aan de woningzijde, bijvoorbeeld voor een individuele aansluiting op een warmtenet en in sommige gevallen aanvullende maatregelen. Voor verhuurders en gemengde VvE's is vooral de Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) van belang. Aan de netzijde speelt de Warmtenetten Investeringssubsidie (WIS) een rol: deze regeling ondersteunt de investering in het warmtenet zelf. Voor bewoners werkt de WIS alleen door in de betaalbaarheid als lagere projectkosten ook daadwerkelijk worden vertaald in een lagere BAK of lagere vaste kosten. Daarnaast kunnen subsidies aan de bron- of systeemzijde, zoals de SDE++, invloed hebben op de uiteindelijke tariefhoogte.

[24] Bron:

[25] https://www.acm.nl/nl/energie/warmte-en-koude/warmtetarieven/tarieven-warmte-en-koude
[26] Overheid.nl | Consultatie Besluit collectieve warmte
[27] ACM splitst warmtekosten naar huurder en corporatie - Atriensis

3. Voor- en nadelen van differentiatie en socialisatie van warmtetarieven

3. Voor- en nadelen van differentiatie en socialisatie van warmtetarieven

In dit hoofdstuk introduceren we de begrippen kostendifferentiatie en socialisatie, en gaan we in op de voordelen van het hanteren van gelijke, dan wel gedifferentieerde tarieven.

3.1 Over differentiëren en socialiseren

Definities van differentiëren en socialiseren

Socialiseren betekent dat warmtegebruikers niet betalen op basis van de specifieke kosten van het warmtenet waarop zij zijn aangesloten, maar op basis van de gemiddelde netkosten die over een grotere groep gebruikers worden verdeeld. Hierdoor worden kosten verevend. Een gevolg hiervan is dat voor bepaalde tariefcomponenten, zoals het verbruikstarief (€/GJ), één uniform tarief geldt voor een grotere groep afnemers.

Differentiëren betekent dat binnen de tariefstructuur onderscheid wordt gemaakt tussen categorieën afnemers, bijvoorbeeld op basis van woningtype, aansluitingstype of andere kenmerken.

Kosten van gas- en elektriciteitsnetten worden nationaal gesocialiseerd, van warmtenetten niet

In de gas- en elektriciteitsmarkt worden de jaarlijkse netkosten per energiesoort verdeeld over alle aansluitingen van gas- en elektriciteitsnetten in Nederland (gesocialiseerd).[28] De kosten van warmtenetten worden niet over alle warmtenetten in Nederland gesocialiseerd. Wel zijn er voorbeelden van warmtebedrijven met warmtenetten in verschillende gemeenten, die de kosten van deze warmtenetten socialiseren. Dit houdt in dat het warmtebedrijf gelijke tarieven hanteert voor gebruikers die op een warmtenet van dit warmtebedrijf zijn aangesloten, ook als deze gebruikers in verschillende gemeenten wonen.

[28] Socialisatie van netkosten van warmtenetten - CE Delft

Wie betaalt de kosten voor verzwaring van het elektriciteitsnet?
Op dit moment betaalt iedereen mee aan verzwaring van het elektriciteitsnet ten behoeve van ontwikkelingen als all-electric en elektrisch vervoer, ook al profiteert niet iedereen. All-electric verwarmen heeft gevolgen voor aanpassingen van elektriciteitsnetten. De kosten worden onder het huidige netregime wel gesocialiseerd, in tegenstelling tot de aanleg van warmtenetten. Dit betekent dat momenteel huishoudens op warmtenetten zowel betalen voor verduurzaming van hun warmtevoorziening via het warmtenet als voor de uitbreiding van elektriciteitsnetten voor warmtepompen van andere gebruikers. Dit leidt tot een kostenverdeling die afwijkt van het gebruik van het net, waarbij huishoudens op een warmtenet disproportioneel bijdragen aan infrastructurele kosten.[29]

Overigens ligt er momenteel een voorstel bij de ACM om tijds- en volumeafhankelijke nettarieven te introduceren, waardoor kosten meer in lijn komen met het principe van 'de gebruiker betaalt'.[30]

3.2 Argumenten voor socialisatie van warmtetarieven

Socialiseren verbetert business case voor warmte-initiatieven die moeilijk van de grond komen

Door kosten en risico's over een grotere groep gebruikers te verdelen, kunnen ook duurdere of lastiger aan te sluiten gebieden worden aangesloten. Zo worden "pechgebieden" voorkomen waar collectieve warmte wel wenselijk is, maar financieel moeilijk haalbaar blijkt. Een keerzijde van het gelijk verdelen van alle kosten is dat het voor de makkelijke aansluitingen relatief iets duurder wordt.

Verschillen in tarieven kunnen als onrechtvaardig worden ervaren

Omdat bewoners niet altijd zelf invloed hebben op ruimtelijke factoren, kunnen verschillen in tarieven als onrechtvaardig worden ervaren. Zo stelt de ACM dat het differentiëren van tarieven op basis van onderliggende kosten gezien kan worden als een manier om de tarieven eerlijker te maken, maar dat dit wel kan betekenen dat twee overburen met precies dezelfde woningen en warmtevraag twee verschillende tarieven betalen.[31] Het is de vraag of dit als 'eerlijk' bestempeld kan worden.[32]

[29] https://www.berenschot.nl/media/g0opsxqh/eindrapport-verkenning-alternatief-nettarief-kleinverbruik-berenschot.pdf
[30] Bron: Voorstel codewijziging volume- en tijdsafhankelijke transporttarieven voor kleinverbruikers | ACM
[31] https://www.acm.nl/nl/publicaties/presentatie-acm-bij-technische-briefing-tariefregulering-wcw
[32] Enerzijds zou je kunnen stellen dat het eerlijk is als bewoners met dezelfde woning en warmtevraag hetzelfde tarief betalen, omdat zij geen invloed hebben op regionale omstandigheden (geen goedkope warmtebron in de buurt, omstandigheden die graafwerkzaamheden bemoeilijken) die hogere kosten kunnen veroorzaken. Daartegenover staat dat de infrastructuur in dichtbebouwde gebieden goedkoper is per aansluiting dan in ruim opgezette gebieden. In dat geval kan het als oneerlijk gezien worden dat bewoners van appartementen meebetalen aan de infrastructuur van grotere huizen.

3.3 Argumenten voor het differentiëren van warmtetarieven

Kostenreflectiviteit: gedifferentieerde warmtetarieven reflecteren de werkelijke kosten

Wanneer wordt gedifferentieerd op basis van kosten, betalen afnemers in lijn met de werkelijke kosten waarvoor zij worden aangesloten. Op deze manier maakt differentiatie het mogelijk om verschillen in aansluitkosten zichtbaar te maken in het tarief. Het zichtbaar maken van kostenverschillen helpt bij het maken van efficiënte keuzes.[33] Bovendien kan efficiënte allocatie van kosten plaatsvinden. Dit betekent dat specifieke kosten worden toegerekend aan de veroorzaker.[34] De nieuwe Warmtewet (Wet collectieve warmte - Wcw) en de nieuwe tariefregulering gaan ook uit van het principe dat tarieven werkelijke kosten moeten reflecteren.

Differentiatie kan een warmtenet aantrekkelijker maken voor bepaalde huishoudens

Huishoudens met een laag energiegebruik – omdat zij in kleine, goed geïsoleerde woningen of appartementen wonen – zullen een warmtenet als relatief onaantrekkelijk ervaren als zij hetzelfde vaste tarief betalen als grotere of minder efficiënte woningen.

3.4 Combinatie van differentiëren en socialiseren

In de praktijk is een combinatie van socialiseren en differentiëren mogelijk. Socialisatie en differentiatie hoeven geen tegenpolen te zijn, maar twee verschillende beleidskeuzes die naast elkaar kunnen worden toegepast. Ook binnen een gesocialiseerd kostensysteem kunnen verschillende tariefcategorieën worden gehanteerd, bijvoorbeeld voor het vastrecht, of op basis van functie.

Een voorbeeld zijn de netbeheerkosten voor gas: de netkosten worden gesocialiseerd over alle aansluitingen in Nederland. Toch is hier sprake van enige differentiatie. Zo zijn de netbeheerkosten bij een jaarlijks aardgasverbruik tot 500 m^3 (t.o.v. landelijk gemiddelde aardgasverbruik van 790 m^3 per jaar)[35] lager dan bij hogere verbruiken.

[33] Hoe verloopt de overgang voor collectieve systemen naar... | NPLW
[34] Socialisatie van netkosten van warmtenetten - CE Delft
[35] CBS Kerncijfers Wijken en Buurten 2025

4. Invloed van kavel keuze op de tarieven

4. Invloed van kavel keuze op de tarieven

Dit hoofdstuk gaat in op de vraag of het wenselijk is om, met het oog op de warmtetarieven, één of juist meerdere kavels in een gemeente aan te wijzen. De keuze voor de kavelindeling heeft gevolgen voor de mate waarin kosten kunnen worden gesocialiseerd, de mate waarin kostenverschillen zichtbaar blijven en de uitlegbaarheid van tarieven richting bewoners.

4.1 Redenen om één groot kavel aan te wijzen

Verschillende van de redenen om één groot kavel aan te wijzen, komen voort uit de argumenten voor kostensocialisatie (zie hoofdstuk 3).

Een groter kavel draagt bij aan de betaalbaarheid voor bewoners van lastig aan te sluiten woningen

Hoe groter het kavel, hoe groter het gebied waarover de kosten verdeeld kunnen worden. Wanneer een gemeente meerdere gebieden binnen één kavel brengt, ontstaat er meer ruimte om duurdere delen van het warmtesysteem te verevenen met goedkopere delen. Daarmee kan worden voorkomen dat bewoners in lastig aan te sluiten gebieden een relatief hoog tarief krijgen, uitsluitend omdat hun wijk technisch of ruimtelijk duurder is om te realiseren (bijvoorbeeld doordat extra transportinfrastructuur nodig is of vanwege een lagere gebouwdichtheid). Dit sluit aan bij de gedachte achter kostensocialisatie: niet elke gebruiker betaalt dan precies de kosten van het deelgebied of de aansluiting waar diegene gebruik van maakt, maar een gemiddeld tarief binnen het kavel. Dit betekent tevens dat goedkopere of efficiëntere aansluitingen meebetalen aan duurdere delen van het systeem.

Binnen de Wcw is de mogelijkheid opgenomen om één kostengebaseerd tarief vast te stellen als een warmtebedrijf voor meerdere warmtekavels in verschillende gemeenten is aangewezen. Dan moeten de betreffende gemeenten hiermee instemmen.[36] In dat geval kunnen de kosten gesocialiseerd worden over gebruikers van het warmtenet in meerdere gemeenten.

Schaalvoordeel bij één warmtekavel

Doordat bij een groot warmtekavel de kosten over een grotere groep aansluitingen worden verdeeld, geeft dit schaalvoordeel. Hierdoor wordt het bijvoorbeeld mogelijk en betaalbaar om duurdere bronnen te exploiteren. Ook is een warmtebedrijf bij een groter warmtekavel geneigd om robuustere infrastructuur aan te leggen en grotere bronnen te realiseren omdat er perspectief is op een grote afzetmarkt. Bij een groter warmtekavel zijn warmtebedrijven eerder geneigd om te kiezen voor vroege optimalisatie op uiteindelijke schaal (zoals overdimensionering op de diameter van de transportleiding in de eerste projectfase die steeds meer benut wordt in de vervolgfases). Op termijn maken deze keuzes het totale warmtesysteem

[36] Warmtenetwerk (2026) Kennissessie Wcw https://drive.google.com/file/d/1NZfVd-n3LWZjeK92PcHhpk9tb9Lvzy1B/view

goedkoper.[37] Een snelle realisatie en uitrol van het warmtenet is daarbij wel cruciaal om de kosten voor het bedienen van de eerste aansluitingen zo snel mogelijk te kunnen drukken.

Uniforme tarieven voor maatschappelijke acceptatie en duidelijke communicatie

Een belangrijk argument waarom gemeenten ervoor kiezen om één warmtekavel aan te wijzen is dat dit zorgt voor eenduidige tarieven. Dit komt ten goede aan het draagvlak. In paragraaf 3.2 beschreven we al dat verschillen in tarieven als onrechtvaardig ervaren kunnen worden. Bovendien is het hanteren van één tariefstructuur eenvoudiger uit te leggen en verkleint dit het risico op discussie of bezwaar over verschillen in tarieven.

Lagere uitvoeringslast bij één kavel

Het hanteren van één kavel met één warmtebedrijf en één uniforme tariefstructuur beperkt niet alleen de administratieve lasten voor de gemeente, maar ook voor het warmtebedrijf (meten, facturen maken etc.) en de ACM (maximale tarieven vaststellen en controleren).

4.2 Redenen voor het aanwijzen van meerdere kavels

Verschillende van de redenen om in plaats van één groot kavel juist meerdere kavels aan te wijzen komen voort uit de argumenten voor differentiatie van kosten (zie hoofdstuk 3).

Meerdere kavels kunnen bijdragen aan de uitvoerbaarheid

Uit de interviews komt naar voren dat er geen algemene ideale kavelgrootte is. De omvang van een warmtekavel wordt lokaal bepaald. Soms zijn schaalvoordelen belangrijk en kan een groter kavel logisch zijn, maar het kan ook wenselijk zijn om klein te starten op een gunstige locatie (bijvoorbeeld vanwege de aanwezigheid van een geschikte bron of hoge aansluitdichtheid) en van daaruit later uit te breiden. Kavels moeten vooral niet té klein worden gekozen om een efficiënte uitvoering mogelijk maken.

Ook bij warmtenetten die gemeentegrenzen overschrijden kan een gemeente ervoor kiezen om enkel het eigen deel als kavel aan te wijzen in plaats van samen met andere gemeenten een groter kavel vast te stellen.

Meerdere kavels houden kostenverschillen zichtbaar

Bij één groot warmtekavel worden kosten en risico's over een grotere groep verdeeld. Dat kan wenselijk zijn, maar heeft ook het nadeel dat kostenverschillen tussen gebieden of huishoudens niet zichtbaar zijn in het tarief. Vanuit kostenreflexiviteit kan het verdedigbaar zijn om verschillen tussen fasen of technische systemen zichtbaar te houden. Wanneer gebruikers betalen in lijn met de werkelijke kosten, kan dit bijdragen aan doelmatige keuzes. Ook is bij meerdere kleine kavels de kans kleiner dat tarieven in de loop van de tijd stijgen door duurdere aansluitingen/ warmtenetdeelprojecten binnen hetzelfde warmtekavel, wat bij een groot warmtekavel dat in delen wordt ontwikkeld wel

[37] Regels omtrent productie, transport en levering van warmte (Wet collectieve warmte) | Tweede Kamer der Staten-Generaal (documentnummer 36576-122)

het geval kan zijn. Overigens kunnen de kosten per huishouden ook dalen, wanneer het warmtenet door schaalgrootte efficiënter wordt.

Meerdere warmtebedrijven bij verschillende typen warmtesystemen

Het aanwijzen van meerdere kavels kan een logische optie zijn wanneer binnen een gemeente sprake is van duidelijk verschillende warmtesystemen, waarvoor verschillende warmtebedrijven worden aangewezen.

5. Mogelijkheden voor tariefdifferentiatie binnen één warmtekavel

5. Mogelijkheden voor tariefdifferentiatie binnen één warmtekavel

In hoofdstuk 3 en 4 hebben we de voordelen van respectievelijk differentiëren, socialiseren en het aanwijzen van één groot of meerdere kleine kavels besproken. Een middenweg of mengvorm kan echter ook wenselijk zijn, door bijvoorbeeld de kosten te socialiseren over één groot systeem, maar binnen dat systeem toch differentiatie toe te passen op basis van factoren zoals de warmtevraag of de grootte van de woning. Op deze manier betalen twee huishoudens met dezelfde woning en warmtevraag, maar in verschillende delen van de gemeente, hetzelfde tarief. In dit hoofdstuk verkennen we in hoeverre het met de nieuwe tariefsystematiek mogelijk wordt om binnen een warmtekavel tarieven te differentiëren.

5.1 Waarom gedifferentieerde tarieven binnen een warmtekavel?

Differentiatie om recht te doen aan verschillen tussen woningen

Door één warmtekavel aan te wijzen voorkomt een gemeente dat twee inwoners met precies dezelfde woning, warmtesysteem en warmtevraag verschillende tarieven betalen, omdat ze zich in een ander warmtekavel bevinden. Tegelijkertijd kunnen er wel redenen zijn om binnen een warmtekavel warmtetarieven te differentiëren, bijvoorbeeld om recht te kunnen doen aan verschillen (in bijvoorbeeld energiegebruik) tussen woningen. Zo stelt de ACM[38] dat kostengebaseerde tariefregulering betekent dat iedereen zoveel mogelijk betaalt voor de kosten die zij veroorzaakt. Volgens de ACM ligt het daarom voor de hand dat een verbruiker in een groot vrijstaand huis een hoger vastrecht betaalt dan iemand in een klein, goed geïsoleerd appartement, omdat de verbruiker in het grote huis een relatief groot beslag legt op het warmtenetwerk.

5.2 In hoeverre wordt tariefdifferentiatie binnen een warmtekavel mogelijk bij de nieuwe tariefsystematiek?

Tariefdifferentiatie enkel mogelijk op basis van kostengebaseerde gronden

Voor één kavel geldt in beginsel één tarievenstelsel. De Wcw gaat uit van non-discriminatie van afnemers in vergelijkbare omstandigheden. Dat betekent: in gelijke gevallen, een gelijk tarief, tenzij een onderscheid te rechtvaardigen is. Dit onderscheid mag enkel worden gemaakt op basis van kostengerelateerde gronden. Met de nieuwe tariefsystematiek zullen de tarieven per net worden bepaald, gebaseerd op de (efficiënte) kosten die warmtebedrijven maken.[39] Dit betekent dat er geen ruimte is om onderscheid te maken in tarieven op basis van beleidsmatige of sociale argumenten (bijv. een lager tarief voor bepaalde

[38] ACM (2025) Tariefregulering Wcw https://www.acm.nl/system/files/documents/presentatie-acm-bij-technische-briefing-tariefregulering-wcw.pdf
[39] Bron: Presentatie ACM bij technische briefing tariefregulering WCW

doelgroepen, zoals huishoudens met lagere inkomens), tenzij dit kan worden teruggevoerd op aantoonbaar verschillende kosten. Het doel is daarmee om willekeur (binnen en tussen gemeentes) te voorkomen. Het compromis is dat er nadrukkelijk geen mogelijkheid lijkt te komen om differentiatie op toe te passen tenzij de nationale regelgeving daarvoor expliciet een basis biedt.

Mogelijkheden om warmtetarieven te differentiëren onder huidige tariefregulering (gasreferentie, NMDA)
Momenteel maken warmtebedrijven in Nederland geen onderscheid in tarieven voor verschillende eindgebruikers. Een uitzondering is warmtebedrijf SVP in Purmerend. SVP biedt het Tarief Spaarzaam aan, bedoeld voor klanten met een laag verbruik tot 10 GJ. Hierbij betalen klanten een kleiner deel vastrecht en een groter deel variabele kosten.[40]

De gemeente bepaalt de ruimte voor differentiatie niet zelf, het Rijk overweegt differentiatie van vaste tarieven

De ruimte voor tariefdifferentiatie wordt uiteindelijk bepaald door de landelijke tariefregulering. Gemeenten hebben daar zelf geen directe invloed op. Zij kunnen dus niet zelfstandig bepalen op welke gronden binnen een warmtekavel mag worden gedifferentieerd in de tarieven. Uit de interviews blijkt dat het Rijk is voornemens dat binnen de nieuwe tariefstructuur het vaste tarief binnen een kavel gedifferentieerd kan worden. Het uitgangspunt daarbij is dat iemand die minder kosten veroorzaakt voor het net, ook minder zou moeten betalen. Er loopt nog onderzoek naar de manier waarop dit praktisch en juridisch kan worden vormgegeven. Het is nog niet duidelijk hoe die differentiatie precies vorm krijgt. Er worden verschillende differentiatiegronden overwogen, denk bijvoorbeeld aan:

- Een hoog-laagtarief;
- Een formule of een systematiek gebaseerd op individueel historisch gebruik;
- Op basis van kenmerken van de woningen (bijvoorbeeld grondgebonden vs. gestapeld) of oppervlakte van de woning.

[40] https://svpparticulier.nl/tarief-spaarzaam/

Effect van vastrecht op huishoudens met laag verbruik

Afnemers met laag verbruik benadeeld door hoog aandeel vastrecht

Hoe de kosten voor het aanleggen van een warmtenetten worden verdeeld over verbruikers, wordt grotendeels bepaald door de tariefstructuur. Het warmtetarief bestaat uit twee delen, het variabele (gebruiksafhankelijk) en het vaste (gebruiksonafhankelijk) gedeelte. Het vaste deel van de warmtenota is voor veel huishoudens bepalend voor de ervaren betaalbaarheid, omdat deze kosten ook betaald moeten worden bij een laag warmteverbruik. Daardoor drukken deze vaste lasten relatief zwaar op kleine en zuinige huishoudens. Wanneer vaste kosten het tarief domineren, worden afnemers met een laag verbruik benadeeld, omdat zij relatief (per geleverde energie-eenheid) meer betalen voor hun gebruik van het net dan grootverbruikers.
Gebruiksafhankelijke tarieven brengen kosten in rekening die nauwer aansluiten bij het daadwerkelijke netgebruik en worden daardoor als eerlijker gezien.

Huishoudens met lage inkomens hebben doorgaans een lager energiegebruik dan huishoudens met midden- of hogere inkomens. Een groot aandeel vastrecht in het warmtetarief zorgt er dus voor dat huishoudens met lagere inkomens disproportioneel bijdragen aan de kosten van het warmtenet.

Het verlagen van het vastrecht voor warmte is ook een van de maatregelen die de G4 (en Eindhoven, Groningen en Nijmegen) voorstellen om de betaalbaarheid van warmtenetten op korte termijn te verbeteren.[41]

Hoog aandeel vastrecht vermindert prikkel tot energiebesparing

Het verdelen van kosten op vaste basis of per aansluiting, in plaats van op basis van energiegebruik, legt niet alleen een zwaardere kostenlast bij energiezuinige huishoudens, maar ontmoedigt bovendien energiezuinig gedrag. Tarieven die worden gedomineerd door vaste kosten leiden ertoe dat een groter deel van de energierekening buiten de invloedsfeer van afnemers valt, waardoor ze inefficiënt verbruik stimuleren.[34]

Spanning tussen verlagen vastrecht en investeringszekerheid warmtebedrijven

Het verlagen van het vastrecht staat op gespannen voet met de business case/ investeringszekerheid voor warmtebedrijven. De kosten voor warmtebedrijven bestaan namelijk voor een groot deel uit vaste kosten. Bij geothermie bijvoorbeeld kan de warmte relatief goedkoop benut worden als de initiële investeringen voor het boren van de geothermieput en aanleggen van een warmtenet eenmaal gemaakt zijn.

NB: Het is nog niet duidelijk hoe met de nieuwe tariefregulering de verhouding vaste vs. variabele kosten gaat veranderen.

[41] Bron: Onderlegger: Opgave collectieve warmte komende 4 jaar (22-01-2026)

6. Andere ideeën om betaalbaarheid voor eindgebruikers te vergroten

6. Andere ideeën om betaalbaarheid voor eindgebruikers te vergroten

In hoofdstuk 5 concluderen we dat gemeenten nauwelijks invloed kunnen uitoefenen op het differentiëren van warmtetarieven, omdat de maximale tarieven door het Rijk en de ACM worden bepaald. Wel zijn er ideeën en ontwikkelingen, op nationale en gemeentelijke schaal, die bijdragen aan de betaalbaarheid van warmtenetten voor eindgebruikers.

6.1 Landelijke ontwikkelingen

De Wcw bevat instrumenten zoals een tarieflimiet en vereveningsfonds om grote verschillen in warmtetarieven tussen eindgebruikers te beperken.

Er komt een **tarieflimiet** die moet voorkomen dat sommige warmteverbruikers te maken krijgen met onaanvaardbaar hoge tarieven vergeleken met andere gebruikers. De tarieflimiet – bijvoorbeeld 125% van het gemiddelde tarief, berekend over alle warmtenetten in Nederland – voorkomt dat warmtegebruikers in relatief dure kavels onevenredig hoge tarieven gaan betalen. Waar de precieze grens komt te liggen, is op dit moment niet duidelijk.

Om ervoor te zorgen dat warmteverbruikers met onaanvaardbaar hoge tarieven te maken krijgen wordt een **vereveningsfonds** opgericht. Dat fonds moet ervoor zorgen dat betaalbaarheid van warmte gewaarborgd blijft, ook in gebieden waar de kosten hoger liggen. Warmtenetten waarvan de gereguleerde tarieven boven de tarieflimiet uitkomen kunnen een deel van hun kosten uit dit fonds vergoed krijgen. Het fonds werkt daarmee nivellerend binnen de warmtesector. De middelen voor het vereveningsfonds worden opgebracht door alle warmtenetten gezamenlijk, waardoor een herverdeling plaatsvindt van goedkopere naar duurdere kavels.[37] Ook is er de mogelijkheid voor het Rijk om geld in het vereveningsfonds te storten, om een lagere prijs voor gebruikers mogelijk te maken.[38]

In het wetsvoorstel is opgenomen dat pas wordt overgestapt naar kostengebaseerde tarieven wanneer de relatieve betaalbaarheid van warmte voldoende geborgd is. Om deze betaalbaarheid te borgen, wordt een **prijsgarantie** geïntroduceerd die te hoge warmtetarieven compenseert.

Ook in relatie tot de **Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)** en het inzetten van de aanwijsbevoegdheid is er aandacht voor betaalbaarheid. Een gemeente mag de aanwijsbevoegdheid namelijk pas inzetten als kan worden aangetoond dat het warmtealternatief betaalbaar is voor inwoners: voor minstens 70% van de woningen in het gebied moeten de verwachte baten opwegen tegen de kosten. In de Regeling gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Rgiw) komen de rekenregels te staan.[42]

[42] Internetconsultatie Rgiw over rekenregels betaalbaarheid | NPLW

6.2 Lokale sturingsmogelijkheden

Ondanks dat de tariefsystematiek landelijk wordt bepaald, kunnen gemeenten toch sturen op tarieven via hun rol in de ontwikkeling van het warmtenet, de beoordeling van het kavelplan en eventueel via hun rol als aandeelhouder in een warmtebedrijf. Daarnaast geeft de wet de mogelijkheid om lokale maatwerkafspraken te maken en kan een gemeente ervoor kiezen huishoudens te ondersteunen met een subsidie.

Beoordeling van het kavelplan

Een gemeente moet zowel het globale als het uitgewerkte kavelplan goedkeuren. Het uitgewerkte kavelplan beschrijft hoe het warmtekavel wordt gerealiseerd en vormt de basis voor de uiteindelijke investerings- en uitvoeringsbeslissing.

Om te voorkomen dat ondoelmatig dure warmtesystemen worden ontwikkeld en de meerkosten vervolgens via het vereveningsfonds worden gecompenseerd, kent de Wcw verschillende beoordelingscriteria.[43] Gemeenten kunnen een kavelplan afwijzen wanneer onvoldoende aannemelijk is dat wordt voldaan aan:

- Doelmatige en kosteneffectieve aanleg en exploitatie;
- Leveringszekerheid;
- CO_2-reductie- en duurzaamheidseisen;
- Technische, organisatorische en financiële uitvoerbaarheid.

Als aandeelhouder van een (gemeentelijk) warmtebedrijf

Hoewel het bestuur van een warmtebedrijf het uiteindelijke warmtetarief bepaalt kan een gemeente, als zij (mede)aandeelhouder is van een warmtebedrijf, vanuit die rol sturen op een goedkoper systeem en daarmee warmte betaalbaarder maken. Ook kan een gemeente die zelf een warmtebedrijf opricht ervoor kiezen om lagere tarieven te hanteren dan het wettelijke maximum.

In de ontwikkeling van het warmtenet

Daarnaast kunnen gemeenten bij de ontwikkeling van een nieuw warmtenet sturen op betaalbaarheid, bijvoorbeeld door te faciliteren dat de aanleg goedkoper wordt. Dit kan door de aanwijsbevoegdheid in te zetten en bewoners te stimuleren om aan te sluiten op het warmtenet. Een belangrijke factor voor betaalbaarheid is namelijk het aantal aansluitingen en de fasering van deze realisatie. Hoe meer gebouwen op het warmtenet aangesloten worden in een korte tijdlijn, hoe lager de kosten per aansluiting/gebruiker kunnen worden.

Maatwerkafspraken met warmtebedrijf

Uit de interviews blijkt dat er soms lokaal afspraken worden gemaakt, bijvoorbeeld tussen een woningcorporatie en een warmtebedrijf, waarbij voor een bepaalde groep bewoners een lager vast tarief wordt afgesproken. Dit is een vorm van het afkopen van vastrecht: door een betaling vooraf kunnen de vaste lasten voor een specifieke groep huurders lager worden. Dergelijke afspraken

[43] Wcw (2025) Regels omtrent productie, transport en levering warmte https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2026-10.pdf

zijn momenteel al toegestaan en deze mogelijkheid blijft ook bestaan onder de nieuwe wet.

Voor individuele gebruikers ligt dit lastiger, maar er zijn mogelijkheden voor afwijkende afspraken tussen een gebruiker en een warmtebedrijf, bijvoorbeeld een lager vast tarief en een hoger variabel tarief, of omgekeerd. De gebruiker moet hiermee akkoord gaan. In dat geval valt de gebruiker echter niet onder de reguliere tariefregulering en dus ook niet onder de maximumprijzen.

Ondersteunen huishoudens met lage inkomens met subsidie of compensatie

Wanneer ondersteuning nodig is voor bepaalde groepen, bijvoorbeeld huishoudens met lagere inkomens of die te maken hebben met energiearmoede, ligt het voor een gemeente eerder voor de hand om dat via instrumenten zoals energietoeslag of subsidie te organiseren. Zo zijn er verschillende gemeenten die een subsidie of renteloze lening aanbieden om de eenmalige kosten voor warmtenetten (eenmalige aansluitbijdrage – de BAK – en kosten voor andere aanpassingen aan de woning) te dekken.

7. Conclusies

7. Conclusies

Gemeenten hebben een grote rol in de ontwikkeling van warmtenetten. Zo beslissen gemeenten waar een warmtekavel komt en richten steeds meer gemeenten een gemeentelijk warmtebedrijf op. Hierbij moeten gemeenten keuzes maken over de inrichting van warmtekavels, wat gevolgen heeft voor de tarieven voor eindgebruikers.

Bij het aanwijzen van een warmtekavel staan gemeenten voor een keuze: is het wenselijk om recht te doen aan deze kostenverschillen door een klein kavel aan te wijzen, of moeten verschillen in tarieven juist beperkt worden door de kosten over een groter gebied te verdelen (socialiseren)? En welke mogelijkheden hebben gemeenten om binnen een kavel warmtetarieven te differentiëren? Deze vragen hebben we in dit kennisdocument onderzocht in het kader van de nieuwe warmtewetgeving (de Wcw) en de overgang van gasreferentie (NMDA-principe) naar kostengebaseerde warmtetarieven.[44]

Eén groot kavel en meerdere kleine kavels hebben beiden voor- en nadelen

Er zijn verschillende redenen waarom een gemeente ervoor kan kiezen om één groot warmtekavel aan te wijzen in plaats van meerdere kleinere kavels. Een belangrijke overweging is dat één warmtekavel leidt tot één gereguleerde tariefstructuur voor het gebied. Daarmee wordt voorkomen dat bewoners met vergelijkbare woningen, een vergelijkbare warmtevraag met sterk uiteenlopende tarieven worden geconfronteerd.

Een groter warmtekavel kan de betaalbaarheid verbeteren doordat aanleg- en exploitatiekosten over meer gebruikers worden verdeeld. Hierdoor ontstaan schaalvoordelen en kunnen duurdere deelgebieden worden gecompenseerd door goedkopere gebieden. Daarnaast leidt een kleiner aantal kavels tot minder bestuurlijke en administratieve complexiteit. Dit betekent echter niet automatisch dat alle gebruikers hetzelfde tarief betalen. Binnen één warmtekavel kunnen verschillende tariefcategorieën gelden, bijvoorbeeld op basis van woningtype of aansluitkenmerken. De onderliggende kosten en tariefsystematiek blijven daarbij verbonden aan hetzelfde warmtekavel.

In sommige situaties ligt het aanwijzen van meerdere kleinere kavels meer voor de hand. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer binnen een gemeente verschillende typen warmtesystemen worden ontwikkeld of wanneer verschillende warmtebedrijven actief zijn. Daarnaast maken kleinere kavels de werkelijke kostenverschillen tussen gebieden beter zichtbaar in de tarieven. Vanuit het principe van kostenreflectiviteit kan dit wenselijk zijn, omdat gebruikers dan in grotere mate betalen voor de kosten van het specifieke warmtesysteem waarvan zij gebruikmaken.

Differentiatie mogelijk, maar wordt bepaald door het Rijk

Hoewel veel gemeenten een eenduidige tariefstructuur wenselijk vinden, kunnen er redenen zijn om binnen een warmtekavel warmtetarieven te willen

[44] Met de nieuwe warmtewet (Wet collectieve warmte – Wcw) wordt de komende jaren overgegaan op een nieuwe tariefsystematiek. Waar de maximale warmtetarieven momenteel zijn gekoppeld aan de prijs voor verwarmen met aardgas, zullen deze in de toekomst gebaseerd zijn op de werkelijke kosten.

differentiëren, bijvoorbeeld om recht te kunnen doen aan verschillen (in bijvoorbeeld energiegebruik) tussen woningen.

Het is belangrijk om te beseffen dat **gemeenten de ruimte voor differentiatie niet zelf bepalen**. De maximale tarieven worden op kavelniveau bepaald door de ACM. Eén tariefstructuur hoeft overigens niet te betekenen dat iedereen binnen een kavel hetzelfde tarief betaalt. Het Rijk overweegt namelijk om binnen de nieuwe kostengebaseerde tariefstructuur differentiatie in het vastrecht aan te brengen. Het uitgangspunt daarbij is dat iemand die minder kosten veroorzaakt voor het net, ook minder zou moeten betalen. Er loopt nog onderzoek naar de manier waarop dit praktisch en juridisch kan worden vormgegeven. Er worden verschillende differentiatiegronden overwogen, waaronder een hoog-laagtarief, een systematiek op basis van individueel historisch verbruik of op basis van de oppervlakte of andere kenmerken van woningen.

Gemeente heeft beperkte invloed op warmtetarieven, maar er zijn enkele sturingsmogelijkheden

Gemeenten hebben zelf dus nauwelijks invloed op (het differentiëren van) warmtetarieven, omdat deze door het Rijk en de ACM worden bepaald. De gemeente heeft wel sturingsmogelijkheden met betrekking tot de tarieven:

- Bij de keuze voor één of meerdere kavels;
- Het (gemeentelijk) warmtebedrijf kan tarieven zelf bepalen (tot het toegestane maximum van de ACM).

Andere opties om betaalbaarheid voor eindgebruikers te vergroten zijn:

- Subsidie, bijvoorbeeld voor lagere aansluitbijdrage (BAK);
- Het is mogelijk om als warmtebedrijf een lager vastrecht af te spreken met woningcorporaties. Er zijn al voorbeelden van warmtebedrijven die dit doen;
- Nationaal wordt gewerkt aan: tarieflimiet, vereveningsfonds en relatieve prijsgarantie.

Tot slot is het belangrijk dat gemeenten duidelijk en transparant communiceren over hoe tarieven tot stand komen. Dit draagt bij aan acceptatie van nieuwe tariefstructuren.

Samen werken we aan de versnelling en versterking van de warmtetransitie in uw gemeente.

SERVICEPUNT
DUURZAME ENERGIE